

Nr. 21 • Januar 2007

Retlige og indre anliggender

EU's rets- og udlændingepolitik

Hvilke regler gælder, hvis en person, der bor i et EU-land, begår en forbrydelse i et andet EU-land og flygter til et tredje EU-land, hvor personen pågribes? Skal reglerne for asylansøgere være de samme i alle 27 EU-lande? Hvordan skal EU samarbejde om at bekæmpe international terrorisme? Og hvilke regler for samvær med børn gælder, hvis et forældrepar med to forskellige EU-nationaliteter skal skilles?

Det er nogle af de spørgsmål, EU-medlemsstaterne samarbejder om inden for det område, som hedder retlige og indre anliggender (RIA).

Hvilke områder?

EU's rets- og udlændingepolitik handler om at fastsætte fælles regler. Der er primært tale om regler inden for følgende områder:

Grænsekontrol

- Hvordan sikres EU's ydre grænser?

Hvad er Schengen-samarbejdet?

Schengen-samarbejdet er et samarbejde mellem 13 EU-lande samt Island og Norge med det formål at skabe et fælles område uden indre grænser. Udgangspunktet for Schengen-samarbejdet er ophævelse af personkontrollen ved de fælles grænser inden for Schengen-området suppleret med fælles regler for passage af Schengen-områdets ydre grænser og ens visumregler for tredjelandsborgere. Derudover indebærer Schengen-samarbejdet også en styrkelse af landenes samarbejde om at bekæmpe grænseoverskridende kriminalitet, illegal indvandring m.m. Schengen-reglerne blev en del af EU-samarbejdet med Amsterdam-traktaten, der trådte i kraft den 1. maj 1999. Siden 2001 har Danmark deltaget fuldt ud i Schengen-samarbejdet.

Asyl

- Hvornår kan der gives asyl til en flygtning, og hvordan skal asylproceduren foregå?

Indvandring

- Hvornår kan der ske familiesammenføring, og hvilke vilkår skal indvandrere have i et EU-medlemsland?

Civilret

- Hvilket lands domstol skal behandle grænseoverskridende civile retssager, hvordan løses eksempelvis grænseoverskridende sager om forældremyndighed?

Grænsekontrol, asyl, indvandring og civilret er områder som Danmark har forbehold overfor.

Politimæssigt og strafferetligt samarbejde

- Forebyggelse og bekæmpelse af terrorisme, fælles efterforskning af forbrydelser, fælles definitioner af

Schengen-reglerne ophæver personkontrollen ved grænserne.

hvad der er kriminelt, og hvor hårdt det skal straffes. Danmark deltager fuldt ud i dette samarbejde.

Et område med høj prioritet

RIA er et af de samarbejdsområder i EU, der vokser hurtigt og hele tiden udvikler sig. Da EU's stats- og regeringschefer mødtes til topmødet i **Tammerfors i 1999** var det eneste punkt på dagsordenen at sætte gang i samarbejdet inden for RIA.

På mødet blev etableringen af et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed udråbt som **det tredje store projekt** i EU efter etableringen af det indre marked og ØMU'en.

De nærmere politiske retningslinjer og konkrete mål, der blev opnået enighed

om i Tammerfors omfatter især fire hovedkategorier:

1. En fælles asyl- og immigrationspolitik i EU
2. Etableringen af et »ægte, europæisk retligt område«
3. Bekæmpelse af kriminalitet på EU-plan
4. En stærkere indsats udadtil

Udkast af rammeafgørelser

- Rammeafgørelse om den europæiske arrestordre
- Rammeafgørelse om bekæmpelse af terrorisme
- Rammeafgørelse om hvidvaskning af penge

Fem år senere vedtog EU's stats- og regeringschefer **Haag-programmet**, der kan ses som en efterfølger til Tammerfors-topmødet. Haag-programmet er et flerårigt program, der fastsætter **10 prioriterede områder** indenfor RIA frem til 2010. Prioriteringerne i Haag-programmet er i altovervejende grad en videreførelse af Tammerfors-programmet.

Vidste du...?

At Eurodac-forordningen fastlægger regler for oprettelse af en elektronisk database af fingeraftryk af asylansøgere og visse andre personer. Ved hjælp af databasen kan EU-medlemsstaterne udveksle fingeraftryk af en asylansøger, f.eks. for at finde ud af, om personen tidligere har søgt asyl i en anden medlemsstat.

Både et overstatsligt og mellemstatsligt samarbejde

Samarbejdsformen inden for RIA er både mellemstatslig og overstatslig.

Asyl, indvandring og grænsekontrol samt det **civilretlige** samarbejde er **overstatsligt** samarbejde. Det betyder,

at EU-reglerne på området har direkte virkning i medlemslandene, og dermed påvirker borgerne umiddelbart.

Det **politimæssige** og **strafferetlige** samarbejde er **mellemstatsligt** samarbejde. Det betyder, at EU-lovgivningen alene forpligter medlemsstaterne. Det indebærer, at Folketinget skal godkende de mellemstatslige EU-regler, før de får direkte virkning for borgerne i Danmark. I Rådet vedtages beslutninger med enstemmighed, hvorfor et enkelt land kan blokere, hvis det er utilfreds med de foreslåede regler.

Et af de fire danske forbehold

Danmark har et forbehold inden for RIA. Det danske forbehold på RIA-området vedrører samarbejdsformen. Hvis samarbejdsformen er overstatslig gælder Danmarks forbehold. Hvis samarbejdet foregår med den mellemstatslige metode deltager Danmark fuldt ud på lige fod med de andre EU-lande.

Forbeholdet betyder, at Danmark står uden for væsentlige dele af samarbejdet indenfor asyl, indvandring og grænsekontrol samt det civilretlige område. Der er undtagelser til ovennævnte. Reglerne om visumpligtige tredjelands og ensartet udformning af visa er ikke omfattet af det danske forbehold. Der til kommer, at Danmark har ret til at tilslutte sig reglerne på mellemstatsligt niveau i det omfang nye regler om grænsekontrol m.m. er en udbygning af Schengen-reglerne.

EU's anti-terror-pakke

I september 2005 fremlagde Kommissionen en anti-terror-pakke. Pakken indeholder en række initiativer, som har til formål at bekæmpe international terrorisme på europæisk niveau. Pakken indeholder bl.a. forslag om regler for opbevaring af data, der kan sikre effektiv retshåndhævelse og som respekterer både rettigheder og forretningsinteresser. Pakken indeholder også en meddelelse fra Kommissionen om, hvordan man modvirker rekruttering af terrorister og undgår voldelig radikaliserings.

Danmark deltager fuldt ud i samarbejdet inden for det politimæssige og strafferetlige område, hvor samarbejdsmetoden er mellemstatslig.

Da det danske forbehold blev vedtaget i forbindelse med Maastricht-traktaten, var samarbejdsformen på området overvejende mellemstatslig. Da Amsterdam-traktaten blev vedtaget i 1997 blev regler om asyl, indvandring, grænsekontrol og civilretligt samarbejde flyttet fra det mellemstatslige samarbejde i søjle III til det overstatslige samarbejde i søjle I. Dermed blev det danske forbehold om ikke at have et overstatsligt samarbejde på RIA-området aktiveret.

Hvis du vil vide mere om RIA, kan du på www.euo.dk gratis bestille »Rets- og udlændingepolitikken i EU, småtryk nr. 5 / juli 2004«.

Europol: informationscentral eller EU's FBI?

Europol fungerer som informationsudvekslingscentral om international kriminalitet. Europol kan videresende relevante oplysninger fra et EU-land til et andet EU-land eller selv foretage analyser. Europol udarbejder også generelle rapporter og trussels- og kriminalitetsanalyser. Europol har ingen operationelle beføjelser. Europol kan kun bistå det nationale politi og er derfor ikke en europæisk pendant til det amerikanske forbundspoliti, FBI.